

HE 149/2025 vp hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

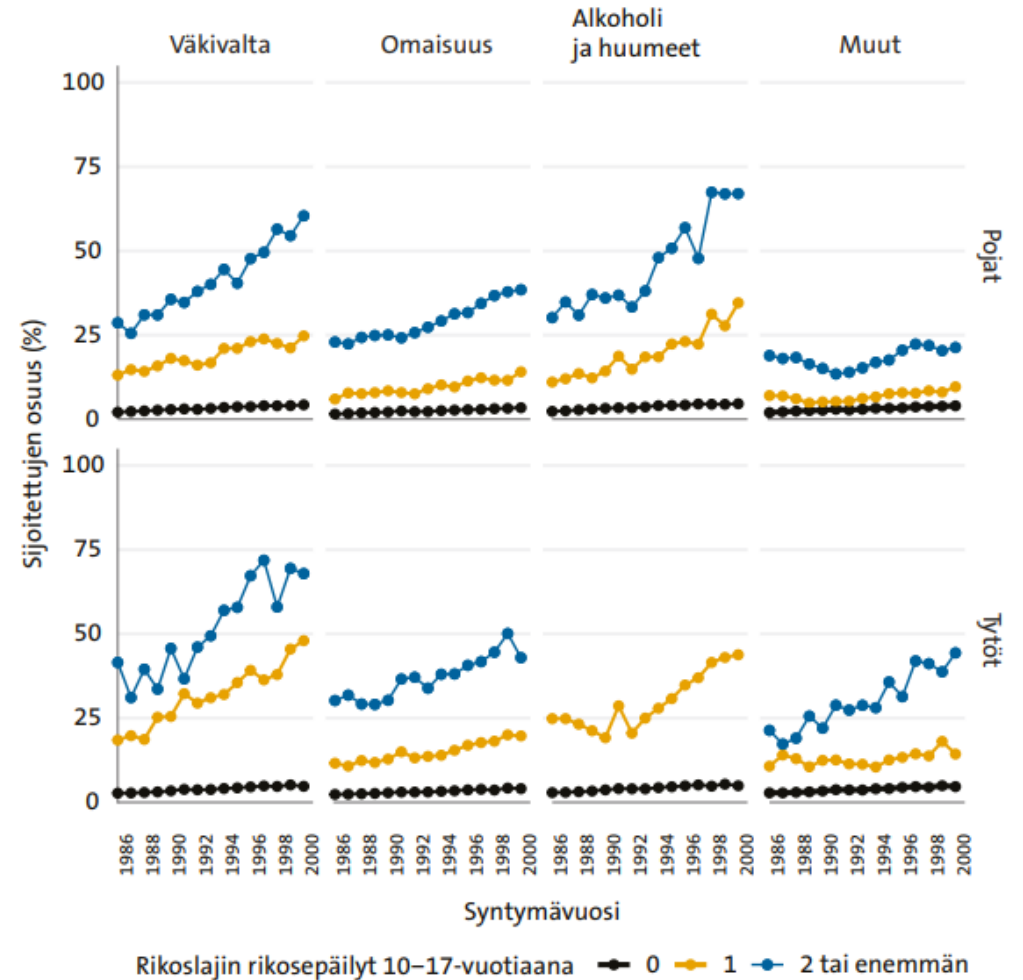
**Karoliina Suonpää
Tutkijatohtori**

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsingin yliopisto

LASTENSUOJELU JA NUORISORIKOLLISUUS LINKITTYVÄT YHTEEN

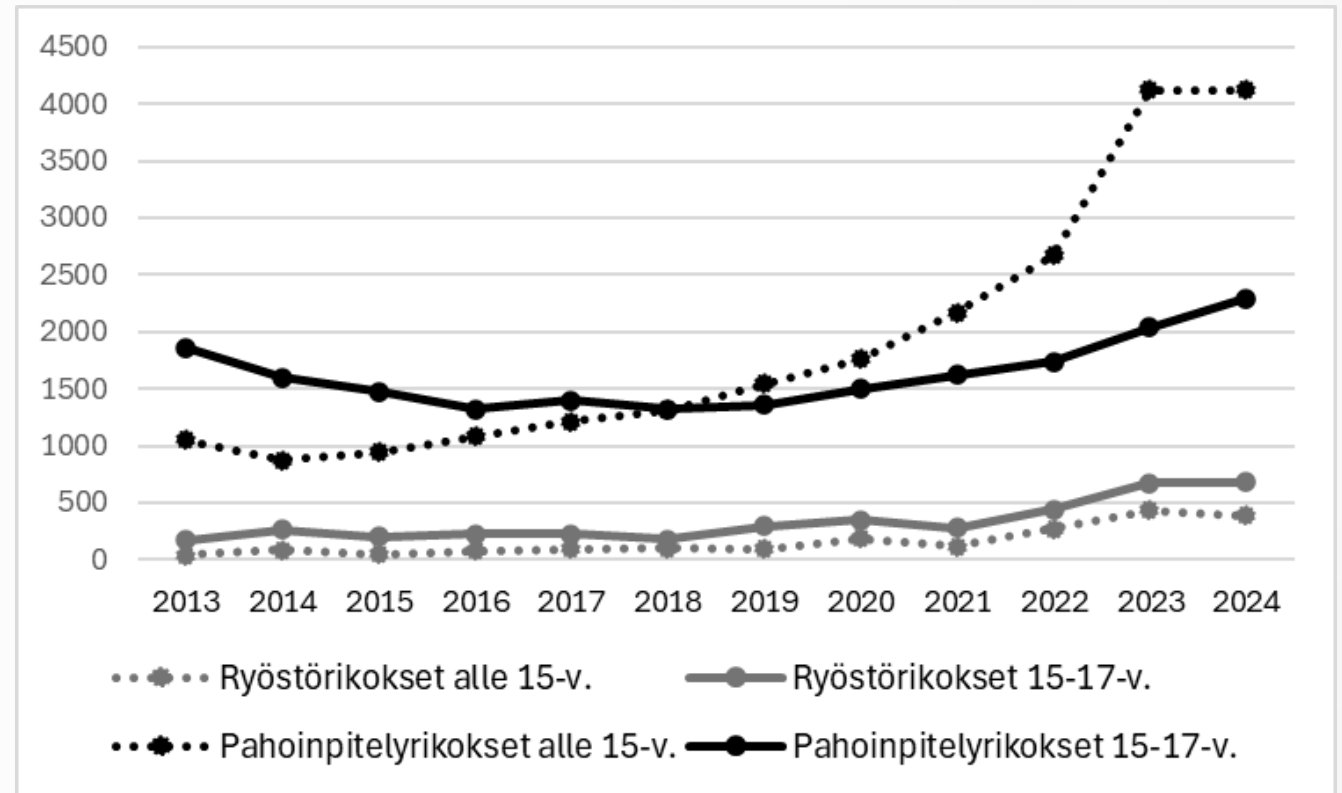
- Lastensuojelun sijoitukset ovat lisääntyneet erityisen paljon toistuvasti väkivaltaa tehneiden ja päihteitä käyttävien nuorten keskuudessa
- Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset ovat ikätovereitaan useammin sekä rikosten uhreina että tekijöinä
- Väkivaltaa käyttävät nuoret ovat usein myös väkivallan uhreja
- Nykyinen lastensuojelulainsäädäntö riittämätön turvaamaan sijoitettujen lasten hyvinvointia (esim. hatkaaminen)

NUORISORIKOLLISUUDEN TILANNEKUVA

- Alaikäisten nuorten väkivaltarikosepäilyt lisääntyneet viime vuosina merkittävästi
- Rikoksia tekevien nuorten tarkkaa määrää ei tiedetä:
 - Valtaosa rikoksista jää piiloon
 - Poliisitilastossa sama nuori toistuu useita kertoja
 - Rikollisuuden kasvu voi olla seurausta tekijöiden, tekojen tai molempien lisääntymisestä
 - Osa kasvusta selittyy todennäköisesti ilmoitusalttiuden kasvulla
- Pieni osuus nuorista tekee valtaosan rikosteoista (1 % nuorista 70 % teoista)

Lähde: Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilasto

LAKIMUUTOSTEN ARVIOIDUT VAIKUTUKSET NUORTEN RIKOS- JA UHRIKOKEMUKSIIN 1/2

- Vakavia/toistuvasti rikoksia tekeville nuorille kasautuu laaja-alaisia ongelmia (esim. impulsiivisuutta, mielenterveyden häiriöitä, kognitiivisia haasteita, päihderiippuvuutta)
- Tähän ryhmään kuuluvien nuorten on vaikea sitoutua vapaaehtoisuuteen perustuviin interventioihin
- Lakiehdotus laajentaa lastensuojelussa käytettäviä rajoitustoimia. Toimet eivät ole sanktioita eikä niitä saa käyttää rangaistustarkoituksessa, mutta niillä on yhtymäkohtia rangaistuksiin: rajoituksia kohdistetaan erityisesti lapsiin ja nuoriin, joiden käyttäytyminen on ei-toivottavaa.
- Lapset kokevat rajoitukset usein rangaistuksina, ja rajoitusten vaikutusmekanismit voivat olla osin samanlaisia kuin rangaistusten
- Korkeatasoista empiiristä näyttöä esitetyistä muutoksista ei juuri ole, joten arvioin vaikutuksia sanktiotutkimuksen näkökulmasta

LAKIMUUTOSTEN ARVIOIDUT VAIKUTUKSET NUORTEN RIKOS- JA UHRIKOKEMUKSIIN 2/2

- Sanktiotutkimuksessa on havaittu, että vankeus estää (ainakin) vankeuden aikaista rikollisuutta – perusteltua olettaa, että suljetut laitokset ja tehokkaampi luvattomien poissaolojen estäminen vähentää kodin ulkopuolelle sijoitettujen nuorten rikoskäyttäytymistä, uhrikokemuksia ja päihteiden käyttöä
- Laitoshoidon pitkäkestoisten vaikutusten arviointi haastavampaa
- Laitoshoitoon sisältyy riskejä
 - Altistuminen rikoksille ja kaltoinkohtelulle toisten nuorten tai työntekijöiden osalta
 - Leimavaikutus
 - Rikos- ja päihdemyönteisten sosiaalisten verkostojen vahvistuminen
- Riskit läsnä jo nykytilanteessa; haittavaikutuksia tulee pyrkiä vähentämään osaavan henkilöstön, ulkoisen valvonnan ja nuoren ja sosiaalityöntekijän/muun viranomaisen luottamuksellisen suhteen avulla. Lastensuojelun ja psykiatrian yhteensovitetut yksiköt todennäköisesti parantavat nuorten tarvitsemien palvelujen saatavuutta.

RISKINÄ NUORUUDEN PATOLOGISOINTI

- Tietyt nuorten mielenterveyshäiriöt lisääntyneet; 10-12-vuotiaiden poikien ADHD-lääkityksen käyttö lähes kolminkertaistui kahdeksassa vuodessa
- ADHD:n nopea kasvu, alueellinen vaihtelu ja diagnoosien painottuminen koululuokan nuorimpiin lapsiin herättävät kysymyksiä ylidiagnosoinnista ja alueellisesta tasa-arvosta
 - Onko ”normaalin nuoren” muotti kaventunut jo liiaksi?
- Esitetyn laitoshoidon *määrän* ja *perusteiden* kehitystä sekä *alueellista vaihtelua* tulee seurata
- On tärkeää, ettei kallista ja rajoittavaa laitoshoittoa aleta käyttää ratkaisuna lievään rikoskäyttäytymiseen

